

بسم الله الرحمن الرحيم

دانشگاه سمنان

دانشکده علوم انسانی

گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته الهیات - مبانی فقه و حقوق اسلامی

عنوان:

مبانی و احکام فقهی - حقوقی جراحی زیبایی انسان و حیوان

استاد راهنما:

دکتر مهدی موحدی محب

استاد مشاور:

دکتر مصطفی جبّاری

دانشجو:

نیلوفر عرب

اسفندماه ۱۳۹۵

دانشگاه سمنان
دانشکده علوم انسانی

باسمه تعالی

شماره :

تاریخ :

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

با تأییدات خداوند متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

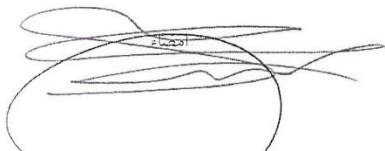
خانم نیلوفر عرب - به شماره دانشجویی : ۹۳۱۱۲۳۷۰۱۱ - رشته : فقه و مبانی حقوق اسلامی - تحت عنوان :

" مبانی و احکام فقهی - حقوقی جراحی زیبایی انسان و حیوان " در ساعت ۱۰ روز سه شنبه مورخ ۹۵/۱۲/۲۴ -

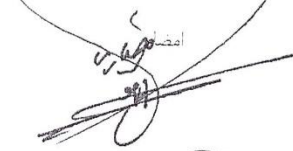
با حضور استادان راهنما ، مشاور و هیأت داوران در دانشکده علوم انسانی تشکیل گردید و در این جلسه پایان

نامه با موفقیت مورد دفاع قرار گرفت .

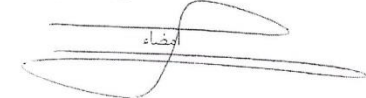
نامبرده نمره (به عدد /حروف) ۱۶/۸۱ تازده رضادریه با درجه مقبول دریافت نمود.

امضاء

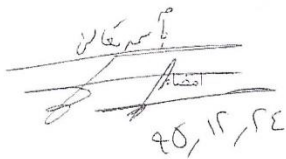
استاد راهنما : دکتر مهدی موحدی محب

امضاء

استاد مشاور : دکتر مصطفی جباری

امضاء

استاد داور داخلی / خارجی : دکتر مریم آقایی

امضاء
۹۵، ۱۲، ۲۴

استاد داور داخلی / خارجی : دکتر خسرو مومنی

دکتر بهروز گل محمدی
رئیس دانشکده علوم انسانی

دکتر قدرت ا... خیاطیان
معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشکده

۱۶

کلیه‌ی حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و نوع
آوری های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه، متعلق به دانشگاه
سمنان است.

*****تعهدنامه*****

اینجانب نیلوفر عرب دانشجوی کارشناسی ارشد رشته الهیات گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی دانشگاه سمنان، دانشکده علوم انسانی گروه فقه و مبانی حقوق اسلامی تعهد می‌نمایم که محتوای این پایان‌نامه نتیجه‌ی تلاش و تحقیقات خود بوده و از هیچ منبعی کپی برداری نشده و به پایان رساندن آن نتیجه تلاش و مطالعات مستمر اینجانب و راهنمایی و مشاوره اساتید محترم بوده است. در صورت اثبات خلاف مندرجات فوق، به تشخیص دانشگاه مطابق با ضوابط و مقررات حاکم (قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی، ضوابط و مقررات آموزشی، پژوهشی و انضباطی...) با این جانب رفتار خواهد شد و حق هرگونه اعتراض در خصوص احقاق حقوق مکتسب و تشخیص و تعیین تخلف و مجازات را از خویش سلب می‌نمایم. در ضمن مسؤلیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص، اعم از حقیقی، حقوقی و مراجع ذی صلاح (اعم از اداری و قضایی) به عهده‌ی اینجانب خواهد بود و دانشگاه هیچ‌گونه مسؤلیتی در این خصوص نخواهد داشت.

امضاء

نیلوفر عرب

تاریخ: ۱۳۹۵/۱۲/۱۰

تقدیم به:

پدر و مادرم،

که اگر امروز اینجا ایستاده‌ام تنها از برکات حضور ایشان

می‌باشد.

تشکر و قدردانی

حمد و سپاس خدای را که توفیق کسب دانش و معرفت را به ما عطا فرمود. در اینجا بر خود لازم می دانم از همه‌ی اساتید بزرگوار، به ویژه اساتید دوره کارشناسی ارشد که در طول دوره‌ی تحصیلی مرا در کسب علم، معرفت و فضائل اخلاقی یاری نموده‌اند، تقدیر و تشکر نمایم.

از استاد گرامی و بزرگوار جناب آقای دکتر **مهدی موحدی محب** که راهنمایی اینجانب را در این پایان نامه به عهده داشته‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

از جناب آقای دکتر **مصطفی جباری** به عنوان مشاور این پایان نامه که با راهنمایی خود مرا مورد لطف قرار داده‌اند، کمال سپاسگزاری را دارم.

چکیده

امروزه آدمی قادر به تغییر ظاهر خود از طریق جراحی‌های زیبایی شده است و این قابلیت را دارد تا هر نا همگونی بدن خود را تغییر داده و به اصطلاح زیبا کند و این جراحی‌ها را حتی روی حیوانات تحتید و خانگی خود نیز اعمال کند. اما سؤال اساسی این جاست که این قبیل کارها آیا اساساً جایز است یا نه؟ چرا که این جراحی‌ها دو دسته می‌باشند، دسته اول جراحی‌هایی که صرفاً به قصد زیبایی صورت می‌گیرند و فاقد قصد درمانی می‌باشند و دسته دوم جراحی‌هایی که ترمیمی هستند و هدف از آنها رفع نقص یا اصلاح می‌باشد، که این قسم خود بر دو دسته است: ترمیمی کارکردی و ترمیمی اصلاحی.

مدتی است که از واژه‌ی "جراحی زیبایی" فقط دماغ چسب خورده به ذهنمان نمی‌رسد و انواع جدید این جراحی‌ها بسیار پر هزینه و حتی پرخطر می‌باشند که در نهایت منجر به ظاهری برای فرد می‌گردد که کمی غیر معمول به نظر می‌آید. مثل گوش الاغی، کاشت نگین در چشم و غیره.

در این تحقیق ابتدا به مبانی فقهی و حقوقی در زمینه جراحی‌های زیبایی روی انسان، پرداخته شده و بدین منظور انواع جراحی‌های زیبایی را از یک دیگر تفکیک و به دو دسته‌ی جراحی‌های زیبایی ترمیمی و جراحی‌هایی که صرفاً به قصد زیبایی صورت می‌پذیرند و فاقد مقاصد درمانی می‌باشند، تقسیم کرده است. پس از آن از منظر لاهوت و لباس شهرت به جراحی زیبایی پرداخته شده و مورد بررسی قرار گرفته است و به این نتیجه رسیده که اگر موجبات فراموشی از یاد خدا، اشتغال به دنیا، اسراف و انگشت‌نمایی فرد در جامعه را فراهم آورد می‌توان این امور را از مصادیق لاهوت و لباس شهرت دانست. در فصل سوم مواضع شرعی و قانونی در خصوص حقوق حیوانات بررسی شده است و نهایتاً در فصل آخر اشاره‌ای به مسؤولیت طبیب و بیطار گشته است.

واژگان کلیدی: جراحی زیبایی، حقوق حیوانات، لاهوت، لباس شهرت، مسؤولیت پزشک

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
فصل اول: کلیات تحقیق.....	۲
۱-۱- بیان مساله و تبیین موضوع.....	۳
۱-۲- سؤالات تحقیق:.....	۴
۱-۲-۱- سؤالات اصلی:.....	۴
۱-۲-۲- سؤالات فرعی:.....	۴
۱-۳- پیشینه‌ی تحقیق.....	۴
۱-۴- فرضیه‌های تحقیق.....	۶
۱-۵- اهداف پژوهش.....	۶
۱-۷- روش تحقیق:.....	۷
۱-۸- جراحی‌های زیبایی.....	۷
۱-۸-۱- مفهوم زیبایی و زیبایی شناسی.....	۷
۱-۸-۲- تعریف جراحی زیبایی (پلاستیک).....	۸
۱-۸-۳- تاریخچه جراحی زیبایی.....	۸
۱-۸-۴- انواع جراحی زیبایی برای انسان:.....	۱۰
۱-۸-۴-۱- زیبایی صورت و گردن و گوش‌ها:.....	۱۰
۱-۸-۴-۲- جراحی‌های زیبایی سایر نقاط بدن:.....	۱۳
۱-۸-۵- انواع جراحی زیبایی برای حیوان:.....	۲۰
۱-۸-۶- علل و عوامل اجتماعی و روانشناختی گرایش به جراحی زیبایی:.....	۲۲
فصل دوم: جراحی زیبایی در انسان.....	۲۴
۲-۱- مبانی جواز جراحی زیبایی.....	۲۵
۲-۱-۱- کتاب.....	۲۶
۲-۱-۱-۱- آیاتی که به زیبایی جسمی و اندامی انسان اشاره دارند:.....	۲۶

- ۲۷-۱-۱-۲- آیاتی که ناظر بر ولایت انسان بر خود است:.....
- ۲۸-۱-۲- سنت.....
- ۳۰-۱-۳- عقل.....
- ۳۱-۲- مبانی عدم جواز جراحی زیبایی.....
- ۳۱-۲-۲- کتاب.....
- ۳۱-۲-۱- آیاتی که اشاره به صفات کمالی خداوند از جمله صورتگری ایشان در نهایت زیبایی می‌کند:.....
- ۳۳-۲-۱- آیاتی با مضمون عدم اشتغال به دنیا و ترک خدا:.....
- ۳۳-۲-۱- آیات مربوط به عدم جواز قرار دادن خویش در مهلکه:.....
- ۳۴-۲- سنت.....
- ۳۴-۲- عقل.....
- ۳۵-۲- دیدگاه فقها.....
- ۳۷-۲- بررسی دلایل پویایی فقه اسلام.....
- ۴۰-۲- محدوده مجاز جراحی‌های زیبایی.....
- ۴۰-۲-۶-۱- جراحی‌های زیبایی ترمیمی.....
- ۴۲-۲-۶- قواعد فقهی.....
- ۴۲-۲-۶-۱- قاعده سلطنت.....
- ۴۵-۲-۶-۲- قاعده لاضرر.....
- ۴۶-۲-۵-۲- قاعده دفع ضرر احتمالی.....
- ۴۷-۲-۶-۳- جراحی زیبایی به عنوان مصداقی از لهو.....
- ۵۴-۲-۶-۴- جراحی زیبایی به عنوان مصداقی از لباس شهرت.....
- ۵۵-۲-۶-۴-۱- معنای لغوی "لباس" و "شهرت".....
- ۵۵-۲-۶-۴-۲- لباس شهرت در فقه امامیه.....
- ۵۷-۲- نتیجه فصل.....
- ۵۹- فصل سوم: جراحی زیبایی در حیوانات.....**
- ۶۰-۳-۱- حقوق حیوانات.....

فهرست تصاویر

- تصویر (۱-۱) جراحی بینی (رینوپلاستی)..... ۱۴
- تصویر (۲-۱) جراحی زاویه دار کردن صورت..... ۱۴
- تصویر (۳-۱) جراحی جلو آوردن چانه..... ۱۴
- تصویر (۴-۱) جراحی کاشت چال لب..... ۱۵
- تصویر (۵-۱) عملیات مؤنث سازی چهره..... ۱۵
- تصویر (۶-۱) لیفتینگ صورت..... ۱۵
- تصویر (۷-۱) عمل جراحی بلفاروپلاستی..... ۱۶
- تصویر (۸-۱) عمل جراحی پلک پایین..... ۱۶
- تصویر (۹-۱) پروتز گونه..... ۱۶
- تصویر (۱۰-۱) جراحی تغییر رنگ چشم..... ۱۷
- تصویر (۱۱-۱) جراحی کاشت نگین در چشم..... ۱۷
- تصویر (۱۲-۱) کاشت مژه..... ۱۷
- تصویر (۱۳-۱) بوتاکس چین و چروک صورت..... ۱۸
- تصویر (۱۴-۱) کوتاه کردن پیشانی..... ۱۸
- تصویر (۱۵-۱) پروتز لب..... ۱۸
- تصویر (۱۶-۱) عمل جراحی غبغب و گردن..... ۱۹
- تصویر (۱۷-۱) تغییر شکل گوش‌ها..... ۱۹
- تصویر (۱۸-۱) جراحی زبان..... ۱۹
- تصویر (۱۹-۱) آسانسور چهره حیوانات..... ۲۰
- تصویر (۲۰-۱) صاف کردن و سفید کردن دندان حیوانات..... ۲۰
- تصویر (۲۱-۱) تزریق بوتاکس برای صاف کردن چین و چروک صورت حیوانات..... ۲۱
- تصویر (۲۲-۱) جراحی تغییر گوش حیوانات..... ۲۱
- تصویر (۲۳-۱) کوتاه کردن دم حیوانات..... ۲۱

مقدمه

زیبایی دغدغه آدمی از دیرباز تا به امروز و گرایشی مشترک در میان تمام انسانها است.

و اما امروزه بخصوص در میان جوانان در سرتاسر این جهان خاکی تب داغ زیبا بودن و زیبا به نظر آمدن موجب شده تا صف‌هایی طولانی در مطب‌های متخصصین جراحی زیبایی تشکیل بشود. افزایش شمار افرادی که با دماغ‌های چسب خورده دیده می‌شوند نشان می‌دهد که این روند، شتاب چشم‌گیری یافته است.

آدمی از دیرباز کمال طلب بوده و زیباتر بودن به عنوان یکی از عناصر کمال همیشه مد نظر وی بوده است. وسایل متعدد و گوناگون آرایشی و اینک جراحی‌های متنوع بر روی نقاط مختلف بدن شاهدی بر این مدعاست.

وقتی برخی مدرنیته‌ها از شان انسانیت دور شده و افراد به فکر مقایسه حیواناتشان با انسان‌ها می‌افتند در زندگی ارزش‌ها و معیارهای اصیل تا حد بسیاری تغییر پیدا می‌کند. اینجاست که آدمی پایش را فراتر از زیباکردن خویش گذاشته و دست به انجام جراحی‌های زیبایی بر روی حیوانات خانگی خویش می‌زند اعمالی چون اتو کردن پوست حیوان، تزریق بوتاکس، صاف کردن دندانها، تغییر حالت گوش حیوانات و مواردی از این دست.

گاهی این جراحی‌ها (چه بر روی انسان چه بر روی حیوان) برای ترمیم عضو آسیب دیده می‌باشد و گاهی بدون در میان بودن هیچ دلیل درمانی و ترمیمی، صرفاً جهت زیباتر به نظر آمدن.

در روی آوردن انسان به جراحی زیبایی عوامل متعدد جامعه شناختی و روانشناختی دخیل است. و این عوامل هستند که موجب شیوع گرایش و تن دادن فرد به این عمل‌های سنگین و بعضاً خطرناک شده است. مخصوصاً که امروزه این جراحی‌ها از مرز واژه زیبایی فراتر رفته و کار به مواردی مثل گوش الاغی و کاشت نگین در چشم و غیره رسیده است که در این اعمال اثری از زیبایی دیده نمی‌شود. این یک مساله نوظهور است لذا تمام جوانب آن چه از منظر فقهی چه از بُعد حقوقی روشن و آشکار نیست و فقهای متأخر و معاصر هم در برخورد با این مساله به اتفاق نظر مشخص نرسیده‌اند لذا بر آن شدیم تا پژوهش خود را در این موضوع قرار دهیم.

فصل اول:

کلیات تحقیق

۱-۱- بیان مساله و تبیین موضوع

باتوجه به گرایش‌های روز افزون به جراحی‌هایی همانند عمل بینی، گونه، گوش، پروتزهای نقاط مختلف بدن در انسان و جراحی‌های زیبایی مشابه بر روی حیوانات تحت‌اشخاص، با نگاه فقهی به این مساله این سؤال مطرح است که آیا اساساً چنین تصرفاتی شرعاً جایز است؟ حکم این قبیل اعمال در فقه امامیه و حقوق موضوعه چیست؟

از آنجایی که بطور کلی عمل جراحی زیبایی چه در انسان چه در حیوان، درمان بیماری محسوب نمی‌شود، لذا عدّه‌ای از فقها این مساله را جایز نمی‌دانند^۱، در مقابل عدّه‌ای فی حدّ نفسه این قبیل اعمال را جایز دانسته‌اند^۲ و اما نظر سومی هم مطرح است و آن نظر کسانی است که قائل به تفضیل شده‌اند به گونه‌ای که اگر از اینگونه جراحی‌ها قصد عقلایی داشته باشند و اسراف نباشد اشکال در این قبیل جراحی‌ها به لحاظ شرعی وجود ندارد^۳ و یا اینکه چون غرض درمانی در اینگونه جراحی‌ها نمی‌باشد لذا لمس نامحرم، به خاطر آن جایز نمی‌باشد مگر اینکه پزشک مماثل حاذق و متخصص دیگری نتوان یافت که در این صورت مانعی ندارد^۴.

از منظر حقوق موضوعه هم باید گفت که تا قبل از تصویب ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۲ و ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰، ماده ۳۲ قانون راجع به مجازات اسلامی مصوب ۱۳۶۱، چگونگی معافیت اعمال پزشکان و جراحان را معلوم می‌نمود. در این ماده فقط آن قسم از اعمال طبی و جراحی موجه قلمداد می‌شدند که از نظر علم پزشکی ضروری باشند. بنابراین در قانون سابق مهم آن بود که اعمال از نظر پزشکی ضرورت داشته باشد و اگر پزشک یا جراح مبادرت به انجام عملی می‌نمود که علیرغم موافقت با موازین شرعی از نظر علم طب غیر ضروری بود، عملش مشمول ماده ۳۲ قرار نگرفته و رافع مسؤلیت از او نبود.

^۱ آیت الله علوی گرگانی، ایشان در روز سه شنبه مورخ دهم آذر ماه ۱۳۸۸ این مطب را در پایگاه اطلاع رسانی رسمی خویش به نشانی www.gorgani.ir منتشر کردند.

^۲ آیت الله خامنه‌ای، پایگاه اطلاع رسانی رسمی حضرت آیت الله خامنه‌ای به نشانی www.khamenei.ir تاریخ مراجعه دوشنبه، یکم شهریور ماه ۱۳۹۵؛ آیت الله محمد حسینی شاهرودی، پایگاه اطلاع رسانی رسمی آیت الله حسینی شاهرودی به نشانی www.shahroudi.com، تاریخ مراجعه دوشنبه، یکم شهریور ماه ۱۳۹۵

^۳ آیت الله نوری همدانی، پایگاه اطلاع رسانی رسمی آیت الله نوری همدانی به نشانی www.noorihamedani.com تاریخ مراجعه دوشنبه، یکم شهریور ماه ۱۳۹۵

^۴ آیت الله مکارم شیرازی، پایگاه اطلاع رسانی رسمی آیت الله مکارم شیرازی به نشانی www.makarem.ir، تاریخ مراجعه دوشنبه، یکم شهریور ماه ۱۳۹۵؛ آیت الله سیستانی، پایگاه اطلاع رسانی رسمی آیت الله سیستانی به نشانی www.sistani.org، تاریخ مراجعه دوشنبه، یکم شهریور ماه ۱۳۹۵

به نظر می‌رسد، قانونگذار با عنایت به اینکه برخی از اعمال طبی و یا جراحی غیر ضروری مثل جراحی زیبایی و پیوند اعضا به وجود آمده‌اند و رشد و گسترش ویژه‌ای در جامعه یافته‌اند، سعی نمود تا ترتیبی اتخاذ نماید که این اعمال مجاز شوند و بر همین مبنا در بند دوم ماده ۱۵۹ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ و پس از آن در بند ج ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲، انجام هرگونه اعمال طبی و یا جراحی مشروع را تحت شرایطی موجه شمرد. و این قبیل اعمال را ظاهراً در زمره سایر اعمال و خدمات پزشکی دانسته است. لازم به ذکر است در مورد انجام اعمال جراحی زیبایی روی حیوانات، هم قانون گذار و هم فقها سکوت کرده‌اند.

۲-۱- سوالات تحقیق:

۱-۲-۱- سوالات اصلی:

۱. آیا تصرف در ساختار بدن انسان و حیوان تحتید او جایز است؟
۲. مبانی جواز یا عدم جواز جراحی‌های زیبایی در منابع استنباط فقهی شیعی چیست؟

۲-۲-۱- سوالات فرعی:

- ۱- حیطة تصرف مجاز در ساختار بدن انسان و حیوان تا کجاست؟
۱. قواعدی که می‌توان در جواز یا منع به آن استناد کرد، کدام است؟
۲. آیا می‌توان جراحی‌های زیبایی فارغ از مقاصد درمانی و جراحی‌های زیبایی بر روی حیوانات تحتید را از مصادیق لهُو دانست؟
۳. آیا دسته‌ای از جراحی‌های زیبایی خاص، بر روی زنان و مردان می‌تواند مصادقی برای لباس شهرت در جوامع امروزی باشد؟

۳-۱- پیشینه‌ی تحقیق

از آنجایی که جراحی زیبایی فاقد از مقاصد درمانی یک مساله مستحدثه و از نوآوری‌های علم پزشکی است، لذا از تتبع و بررسی آثار متقدمین چیزی مرتبط با این مساله یافت نشد اما پس از بررسی آراء متأخرین راجع به این امر آرای متفاوتی مشاهده شده و اختلاف نظرهای بسیاری دیده می‌شود، این اختلاف نظرات را محسن محمودی در کتاب ((مسائل جدید از دیدگاه علماء

^۱ علاوه بر مواد مذکور در مواد قبل، ارتکاب رفتاری که طبق قانون جرم محسوب می‌شود، در موارد زیر قابل مجازات نیست: ...هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت شخص یا اولیا یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی وی و رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی انجام می‌شود. در موارد فوری اخذ رضایت ضروری نیست.

و مراجع تقلید))^۱ مطرح کرده است. این منبع جامع‌ترین منبعی است که در این زمینه نظر فقها را گردآوری کرده است.

در میان مقالات، ((نحوه ارتباط انسان با اعضاء بدن خود از دیدگاه فقه و حقوق))^۲، ((جراحی زیبایی از منظر فقه و حقوق پزشکی))^۳، ((جراحی زیبایی ضرورت یا زیادت؛ قولی در ماهیت تعهدات جراحی زیبایی))^۴ و ((بررسی فقهی - حقوقی مبانی و محدوده تجویز جراحی‌های زیبایی و ترمیمی))^۵ وجود دارند که هیچ یک به جراحی زیبایی روی حیوانات اشاره‌ای نکرده‌اند و ضمن آنکه در همه این مقالات جواز مفروض است و از منظر لاهو و لباس شهرت به بررسی این عنوان نیز پرداخته‌اند.

در میان پایان نامه‌ها نیز پایان نامه‌ای با عنوان ((شرایط حقوقی جراحی زیبایی))^۶ یافت شد که به ماهیت حقوقی قرارداد جراحی زیبایی پرداخته است. و همچنین دو پایان نامه که به مطالعه موردی ((عوامل مؤثر بر گرایش افراد به جراحی زیبایی))^۷ و ((بررسی جامعه شناختی باز تعریف هویت زنان و گرایش آنان به جراحی‌های زیبایی))^۸ پرداخته‌اند که همانگونه که از عناوینشان هویدا است این مساله را از دید جامعه شناختی و روانشناختی مورد بررسی قرار داده‌اند.

با این حال در پاره از بخش‌های پژوهش حاضر از تحقیق این بزرگواران بهره برده‌ایم.

۱ محمودی، محسن، مسائل جدید از دیدگاه علماء و مراجع تقلید (ورامین: انتشارات علمی فرهنگی صاحب الزمان (عج)، ۱۳۸۳ ش)، ج ۳، ۱۵۳-۱۵۴

۲ آقمشهدی، فخرالدین اصغر؛ هاجر کاظمی افشار، نحوه ارتباط انسان با اعضا بدن خود از دیدگاه فقه و حقوق، مطالعات فقه و حقوق اسلامی، شماره ۱، سال اول، زمستان ۱۳۸۸، صص ۴۵-۳۳

۳ شکرمرجی، ایوب، محمودعباسی، جراحی زیبایی از منظر فقه و حقوق پزشکی، حقوق پزشکی، شماره ۶، سال دوم، پاییز ۱۳۸۷، صص ۹۰-۵۳

۴ صالحی، حمید رضا، جراحی زیبایی ضرورت یا زیادت؛ قولی در ماهیت تعهدات جراحی زیبایی، حقوق پزشکی، شماره ۱۸، سال پنجم، پاییز ۱۳۹۰، صص ۱۱۶-۹۷

۵ کلهرنیا، میثم و همکاران، بررسی فقهی - حقوقی مبانی و محدوده تجویز جراحی‌های زیبایی و ترمیمی، حقوق پزشکی، شماره ۲۱، سال ششم، تابستان ۱۳۹۱، صص ۱۱۹-۷۹

۶ مدینه، حسین، شرایط حقوقی جراحی زیبایی، محسن ایزانلو، پایان نامه منتشر شده، حقوق خصوصی، کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۹۲

۷ قاسمی، سمیه، عوامل مؤثر بر گرایش افراد به جراحی زیبایی با تاکید بر جنسیت (مطالعه موردی زنان و مردان ۵۵-۱۸ سال شهر تهران)، الهه حجازی، پایان نامه منتشر شده، جامعه شناسی، کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، ۱۳۸۹

۸ رجبی، مریم، بررسی جامعه شناختی باز تعریف هویت زنان و گرایش آنان به جراحی‌های زیبایی در شهر تهران، فرناز ناظر زاده کرمانی، پایان نامه منتشر شده، جامعه شناسی، کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء، ۱۳۸۷

۴-۱- فرضیه‌های تحقیق

۱. مبانی جواز یا عدم جواز از قرآن، سنت و عقل استخراج می‌شود.
۲. حیطة تصرف مجاز چه در بدن انسان و چه در بدن حیوان تا جایی است که به قصد درمان صورت بگیرد.
۳. برای تعیین جواز یا عدم جواز این اعمال، می‌توان به قواعد سلطنت، لا ضرر و دفع ضرر احتمالی استناد کرد.
۴. جراحی‌های زیبایی فاقد مقاصد درمانی و جراحی‌های زیبایی روی حیوانات تحتید از مصادیق لهُو می‌باشد.
۵. جراحی‌هایی چون گوش الاغی و کاشت نگین در چشم و حتی اشکال نامتعارف و حیوان گونه بینی و غیره می‌تواند از مصادیق لباس شهرت باشد.
۶. تصرف در ساختار بدن حیوان، مادامی که برای درمان نباشد، با حقوق حیوانات منافات دارد.

۵-۱- اهداف پژوهش

۱. شناخت حقوق حیوانات در فقه امامیه و حقوق موضوعه و بررسی تنافی آن با اعمال جراحی‌های زیبایی روی حیوانات از مجرای قاعده تسلیط.
- ۲- بررسی منابع استنباط احکام فقهی شیعه و روشن ساختن مبانی جواز یا عدم جواز جراحی‌های زیبایی.
۲. روشن شدن مرزهای تصرف در ساختار بدن حیوان و انسان.
۳. روشن شدن مفهوم لهُو و لباس شهرت در اعمال جراحی‌های زیبایی بصورت افراطی.

۶-۱- هدف‌های کلی تحقیق

باتوجه به نوظهوربودن مساله جراحی پلاستیک و تشّت آراء فقهای معاصر در باب جراحی‌های پلاستیک که صرفاً با انگیزه‌های زیبایی و به دور از مقاصد ترمیمی صورت می‌گیرند، هدف این پژوهش علاوه بر روشن کردن جواز یا عدم جواز چنین اعمالی، بررسی مبانی این جواز یا منع و استنباط حکم شرعی این قبیل موارد از منابع معتبر استنباط و بررسی زمینه‌های ایجاد اعمال مجرمانه می‌باشد.

۷-۱- روش تحقیق:

روش این تحقیق توصیفی-تحلیلی می‌باشد و برای گردآوری اطلاعات از روش فیش برداری و از منابع کتابخانه‌ای استفاده شده است.

۸-۱- جراحی‌های زیبایی

۸-۱-۱- مفهوم زیبایی و زیبایی‌شناسی

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ وَيُحِبُّ الْجَمَالَ وَيُحِبُّ أَنْ يَرَى أَثَرَ النِّعْمَةِ عَلَى عَبْدِهِ^۱: خداوند زیباست و زیبایی را دوست می‌دارد و دوست دارد اثر نعمت را بر بنده خود ببیند.

زیبایی در لغت به معنای ((نیکو و خوب که نقیض زشت و بد می‌باشد))^۲، و همچنین ((شایسته))^۳ و ((خوش نما))^۴ است.

همه زیبایی را می‌شناسند و آن را درک می‌کنند با این حال که این مفهوم قابل درک است اما بسیار مورد نزاع می‌باشد و آدمیان در تعبیر آن، بایک دیگر اختلاف نظر دارند و هرکس عقیده خود را زیبا می‌پندارد، لذا به تعداد انسان‌ها، نظرات مختلفی در مورد مفهوم زیبایی وجود دارد که به اختلاف سلیقه مشهور است.^۵ به همین سبب، صاحب نظران، این مفهوم را از مصادیق مفاهیم نسبی می‌دانند، مانند راست و رزون که در مورد زیبایی می‌گوید: ((هیچ علمی به اندازه زیبایی‌شناسی مبتلا به خیال بافی‌ها نشده است))^۶ افلاطون نیز معتقد است که ((هماهنگی اجزا با کل می‌باشد))^۷. شافتس بری هرچه موزون باشد را زیبا می‌داند و خدا را سرچشمه زیبایی بیان می‌کند.^۸ آیت الله معرفت، نیز زیبایی را نظم معنی می‌کند.^۹ با توجه به تعاریف، زیبایی محصول جهان عینی و جهان ذهنی می‌باشد.^{۱۰} زیبایی را می‌توان به دو دسته محسوس (قابل

^۱ فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الشافی فی العقائد و الاخلاق و الاحکام (بی جا: دارالنشر اللوح المحفوظ، ۱۴۲۵ ق)، ج ۱، ص ۷۵۲

^۲ دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳ ش)، ج ۸، ص ۱۱۵۰۸

^۳ معین، محمد، فرهنگ فارسی (تهران: انتشارات ساحل، ۱۳۸۶ ش) ج ۱، ص ۵۲۰

^۴ عمید، حسن، فرهنگ فارسی عمید، ویرایش فرهاد قربان زاده (تهران: اشجع، ۱۳۹۰ ش) ج ۱، ص ۹۷۳

^۵ هاسپرز، جان؛ راجر اسکرانت، فلسفه‌ی هنر و زیبایی‌شناسی، ترجمه یعقوب آژند (تهران: انتشارات دانشگاه تهران، بی تا)، ص ۳۵

^۶ رجایی، حمید، زیبایی و زیبایی‌شناسی، هنر دینی، شماره ۱، سال ۱۳۷۸، ص ۵۸

^۷ هاسپرز، جان؛ راجر اسکرانت، فلسفه‌ی هنر و زیبایی‌شناسی، پیشین، ص ۳۹

^۸ رجایی، حمید، زیبایی و زیبایی‌شناسی، ص ۵۸

^۹ هاسپرز، جان؛ راجر اسکرانت، فلسفه‌ی هنر و زیبایی‌شناسی، پیشین، ص ۴۳

^{۱۰} یوسفیان، جواد، نگاهی به مفهوم زیبایی‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی تبریز، دوره ۴۳، شماره ۱۷۷، زمستان ۱۳۷۹، ص

رؤیت) و غیر محسوس تقسیم کرد. و باید توجه داشت اینکه آدمیان چه چیز را زیبا بدانند و چه چیز را نازیبا، تا حد زیادی به هنجارها و جریان‌های جامعه بر می‌گردد، مثلاً در جامعه‌ای که همه قد بلند هستند، یک فرد قد کوتاه مطابق هنجارهای جامعه نمی‌باشد و نازیبا به نظر می‌آید. لذا شخصیت اجتماعی او در اینجا لطمه می‌بیند، و زمانی که متوجه این قضاوت جامعه می‌شود، نسبت به خود احساس حقارت می‌کند و این باعث می‌شود که از طی کردن سایر مراحل کمال باز بماند.^۱

جمال و زیبایی و زینت، از نیازهای طبیعی فرد و جامعه است، همیشه در فطرت آدم کمال جوی رسیدن به زیبایی وجود داشته تا پایان عمر نیز این خواست و غریزه با اوست.

۲-۸-۱- تعریف جراحی زیبایی (پلاستیک)

یک تخصص پزشکی است که با اصلاح یا ترمیم شکل و کارکرد سرو کار دارد. ترمیم کارکردی، ساختاری و زیبایی هرگونه نقص یا بد شکلی بدن انسان را می‌گویند. درحالی که بیشتر برای جراحی زیبایی (اعمالی که برای تغییر و زیباسازی یا رفع آسیب‌های ظاهری بخشی از صورت یا بدن انجام می‌شود) شناخته شده است، بسیاری از انواع جراحی‌های ترمیمی، جراحی دست، جراحی ریز و ترمیم سوختگی‌ها را هم شامل می‌شود.

واژه ((پلاستیک)) ازواژه یونانی plastikos گرفته شده است و به معنای قالب یا شکل دهی است؛ کاربرد آن در اینجا هیچ ارتباطی با ماده پلیمری و مصنوعی به نام پلاستیک ندارد.

جراحی پلاستیک نوین در دو زمینه گسترده تکامل یافته است: بازسازی نقص‌های جسمی و زیباتر کردن شکل عادی یا به عبارت دیگر یا کارکرد درمانی دارد یا اینکه صرفاً از باب زیباتر شدن صورت می‌گیرند و هیچ گونه کارکرد درمانی ندارند.

۳-۸-۱- تاریخچه جراحی زیبایی

تاریخچه جراحی نشان می‌دهد جراحی پلاستیک و زیبایی پدیده‌ای تازه نیست، در حدود ۶۰۰ سال پیش از میلاد یک جراح یونانی به نام هنیه، بینی یکی از هم میهنان خود را با استفاده از گوشت گونه تحت عمل جراحی قرار داد.^۲

^۱ همان، ص ۱۵۵

^۲ رجبی، مریم، بررسی جامعه شناختی باز تعریف هویت زنان و گرایش آنان به جراحی‌های زیبایی در شهر تهران، پیشین، ص ۴۹